

Hålogaland lagmannsrett - LH-2004-42034 - RG-2006-107

Instans	Hålogaland lagmannsrett - Dom
Dato	2005-06-16
Publisert	LH-2004-42034 - RG-2006-107
Stikkord	Erstatningsrett. Forsikringsselskapers regresskrav mot kommune. Ansvar for kommunen for tap som følge av snøskred. Tvistemålsloven § 53 og § 54. Skadeserstatningsloven § 2-1.
Sammendrag	Etter snøskred i Ullsfjord i Tromsø i februar 2000, hvor fem hytter ble totalt ødelagt, utbetalte forsikringsselskapene Gjensidige NOR Forsikring, Sparebank1 Skadeforsikring og If Skadeforsikring erstatning til eierne før de i regressøksmål krevde erstatning hos Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring AS. Kommunen og KLP ble frifunnet i tingretten. Lagmannsretten avgjorde først at de tre selskapene hadde rådighet over regresskravet ift Norsk Naturskadepool, og at de var søksmålsberettiget. Videre fant lagmannsretten at selskapene ikke hadde fått dekket sine tap endelig ved de kvartalsvise oppgjør mot poolen, slik at tapene fortsatt var hos selskapene. Tromsø kommune handlet ikke uaktsomt ved godkjenning av de tre første hyttene som ble byggegodkjent i 1983. Den fjerde hytten lå utenfor detaljkartets grense for 1000 års gjentaksintervall utarbeidet av NGI, mens den siste hytten lå innenfor grensen og var byggegodkjent på et tidspunkt hvor kommunen var i besittelse av faresonekartet og således burde foretatt nærmere undersøkelser. Kommunen og dens ansvarsforsikringsselskap ble ansvarlig for tapet vedrørende denne siste hytten.
Saksgang	Nord-Troms tingrett - Hålogaland lagmannsrett LH-2004-42034.
Parter	Saksøkere: If Skadeforsikring Avd Lysaker Torg (Advokat Rune Njøs Jacobsen), Sparebank 1 Skadeforsikring AS (Advokat Rune Njøs Jacobsen), Gjensidige Nor Forsikring (Advokat Rune Njøs Jacobsen). Saksøkte: Klp Skadeforsikring AS (Advokat Guttorm Jakobsen), Tromsø Kommune (Advokat Guttorm Jakobsen).
Forfatter	Lagdommer Bjørnar Eirik Stokkan, tingrettsdommer Tore C. Bremseth, lagdommer Synnøve Nordnes.

Saken gjelder forsikringsselskapenes regresskrav mot Tromsø kommune etter at 5 hytter ble totalskadet av snøskred i Ullsfjord vinteren 2000.

Musneset ligger i Ullsfjord i Tromsø kommune, nord for tettstedet Sjursnes. I mai 1981 ble det søkt fradelt tre hyttetomter fra Einar Henriksens eiendom gnr. 132, bnr. 16. Fradelingen ble godkjent 09.12.1982, og de fradelte bruksnumrene 58, 59 og 60 fikk godkjent byggesøknad 13.05.1983. I september 1991 ble det søkt fradelt ytterligere to hyttetomter fra 132/16, og fradelig av bruksnummer 76 ble godkjent 07.07.1992. Byggetillatelse for denne eiendommen ble gitt 13.07.1992. Bruksnummer 72 ble første gang godkjent fradelt fra Kåre Larsens eiendom gnr. 132 bnr. 35 den 13.12.1988. Tomten ble senere lagt noe om og flyttet, slik at endelig godkjenning forelå 25.06.1991. Byggetillatelse ble gitt for denne eiendommen 08.01.1992.

Den 02.02.2000 gikk det et stort snøskred i området Musneset i Ullsfjord, nord for tettstedet Sjursnes. Snøskredet totalskadet de fem omtalte hyttene, som da var eiet av Erik Hansen (bnr 58), Fritz Pettersen/Marion Pedersen (bnr 59), Lars Henriksen (bnr 60), Torbjørn Ulriksen (bnr 72) og Olaug Høegh (bnr 76).

Tre av hyttene var forsikret gjennom If Skadeforsikring, en hytte var forsikret gjennom Gjensidige NOR Forsikring og den siste hytten var forsikret gjennom Sparebank1 Skadeforsikring. Samtlige forsikringsselskaper har utbetalt erstatning til de skadelidte forsikringstakerne i henhold til de aktuelle forsikringspoliser. Forsikringsselskapene tok kontakt med Tromsø kommune i april 2000 med krav om innsyn i behandlingen av byggesakene for de fem hyttene. Kommunen besvarte henvendelsen 18.04.2000. Forsikringsselskapene meldte sine regresskrav mot Tromsø kommune i september 2000 og mars 2001. Grunnlaget for regresskravene var at Tromsø kommune hadde opptrådt uaktsomt når de ga samtykke til fradeling og/eller utbygging av hyttetomtene. Forhandlingene mellom partene førte ikke fram og forsikringsselskapene reiste søksmål mot Tromsø kommune og deres ansvarsforsikringsselskap KLP Skadeforsikring AS ved stevning til Nord-Troms tingrett datert 30.05.2003. Før stevning ble uttatt ba forsikringsselskapene Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring AS om utsettelse av løpende foreldelsesfrister. If Skadeforsikring og Gjensidige NOR Forsikring fikk slik utsettelse av både kommunen og KLP, mens Sparebank1 Skadeforsikring fikk slik utsettelse kun fra KLP. Tromsø kommune hevdet derfor som særskilt frifinnelsesgrunnlag at regresskravet fra Sparebank1 Skadeforsikring var foreldet.

Etter at saken var brakt inn for tingretten fremsatte Tromsø kommune og KLP krav om avvising av saken. Det ble gjort gjeldende at forsikringsselskapene ikke hadde rettslig interesse i å gå til sak idet kravene forsikringsselskapene pretenderte å ha i realiteten tilhørte Norsk Naturskadepool. Nord-Troms tingrett holdt 12.02.2004 særskilt rettsmøte til behandling av avvisingsspørsmålet, og besluttet 01.03.2004 å fremme saken.

Nord-Troms tingrett avsa 21.06.2004 dom slik slutning:

1. *Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring frifinnes.*
2. *Saksomkostninger tilkjennes ikke.*

If Skadeforsikring, Sparebank1 Skadeforsikring og Gjensidige NOR Forsikring har i rett tid påanket tingrettens dom til lagmannsretten, og Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring har i tilsvarende tilfelle tatt til motmæle. Saken står for lagmannsretten i det vesentlige som den sto for tingretten.

Ankeforhandling ble holdt i Tromsø den 26., 27. og 28.04.2005. Det ble foretatt befarings i Ullsfjord, og avhørt 5 vitner. Bevisførselen for øvrig fremgår av rettsboken.

De ankende parter (forsikringsselskapene) har i det vesentlige gjort gjeldende:

Forsikringsselskapene har utbetalt erstatning til de skadelidte forsikringstakerne i henhold til deres poliser, og regressretten følger av skadeserstatningsloven § 4-3, jf § 4-2. Tromsø kommune hefter som skadevolder i medhold av skadeserstatningsloven § 2-1; objektivt ansvar for arbeidstakeres uaktsomhet. Dette omfatter både anonyme og kumulative feil.

Tromsø kommune opptrådte uaktsomt i forbindelse med saksbehandling av fradeling i 1982 og byggetillatelse i 1983 for de tre første hyttene, bruksnumrene 58, 59 og 60. Dagjeldende bygningslov av 1965 § 68 krevde at det skulle være «tilstrekkelig sikkerhet» i forhold til bl.a. skredfare, og kommunen hadde særskilt foranledning til å foreta nærmere ekspertundersøkelser basert på den kunnskapen de hadde om det prøveprosjekt med utarbeidelse av faresonekart som var iverksatt etter lov om endring i lov om naturskadeserstatning. Tromsø kommune hadde nært samarbeide med NGI og Statens naturskadefond i forbindelse med kartlegging av skredfare i kommunen. Etter befarings og møter i Tromsø kommune i 1981 var kommunen godt kjent med formål og betydning av faresonekart i forbindelse med skredfarevurdering. Tromsø kommune hadde foranledning til å etterspørre skredfarevurderingene i forbindelse med kartlegging av

Ullsfjordområdet. NGI fikk oppdrag om kartlegging av Ullsfjord allerede i 1980, noe som viser at dette var en prioritert område og kommunen mest sannsynlig var kjent med denne bestilling. Det er utenkelig at Ullsfjordkartet, som var ferdig utarbeidet av NGI og oversendt SNF i 1981, var ukjent i møtet i Tromsø 1981, hvor det også ble avholdt befarings på Breivikeidet.

Bevisførselen viser at dersom Tromsø kommune hadde forespurt NGI på bakgrunn av den kunnskap de satt på, ville de ha fått relevante opplysninger som - slik disse er vurdert i ettertid - ville utløst en detaljkartlegging med tilhørende kunnskap om skredfaren. NGI har forklart ved vitnet Sandersen at dersom en detaljkartlegging ble foretatt i 1981 - 1983 ville det gitt tilnærmet samme resultat som den detaljkartleggingen som ble foretatt i 1998 og 1999. Ingen av de tre første hyttene vil da blitt tilrådet bygget.

Selv om forskriftene til dagjeldende bygningslov ikke omtalte noen tusenårsgrense, var byggetillatelsene i strid med ordlyden i bygningsloven § 68. NGI opererte på sin side allerede på dette tidspunkt med en slik tusenårsgrense, og senere forskriftsendring var kun en kodifisering.

Kommunen foretok overhodet ingen rasfarevurdering i forbindelse med bygging av de tre første hyttene. Det var ingen befarings i området og det ble ikke tatt noen kontakt med lokale innbyggere. Dette viser stor avstand mellom foranledning til å skaffe kunnskap og en total mangel på vurdering. Tromsø kommune har opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt.

Når det gjelder de to sist bygde hyttene, bruksnumrene 75 og 76, blir disse søkt fradelt og tillatt bebygget etter ikrafttredelse av ny plan- og bygningslov av 1985 med tilhørende byggeforskrifter av henholdsvis 1985 og 1987. Endringene i lovverket var ikke store fra tidligere lovgivning, men § 68 i plan- og bygningsloven rammet nå også fradeling i tillegg til bygging.

Faresonekartet for Ullsfjordområdet ble trykket i 1988, og Tromsø kommune hadde i alle fall fått kartet oversendt før 18.02.1990. Det har ingen betydning for ansvarsvurderingen om oversendelsen til kommunen var offisiell eller uoffisiell. Under enhver omstendighet ble kartet sendt fra Statens naturskadefond til Tromsø kommune den 26.11.1991. At Tromsø kommune hadde økt bevissthet omkring skredfarevurdering i forbindelse med byggesaker, viser brev av 02.05.1988 fra Anleggseksjonen til byggesaksjefen, hvor det detaljert redegjøres for ansvar og kompetanseforhold i forbindelse med skredfarevurdering for private byggherrer.

For Ulriksens hytte, bnr 72, ble fradelingsarbeidet påbegynt i 1988. På dette tidspunkt hadde Tromsø kommune i alle fall samme foranledning til nærmere skredundersøkelse som de tre forannevnte hytter. Imidlertid ble fradelingssaken utsatt grunnet endringer i plassering av tomten, og fradelingstillatelse forelå først 25.06.1991. På dette tidspunkt hadde Tromsø kommune ved anleggseksjonen faktisk mottatt faresonekartet. Saksbehandlingen viser imidlertid at byggesaksseksjonen ikke oversendte saken til ny uttalelse for anleggseksjonen, og at man la til grunn tidligere vurderinger omkring skredfare og ikke hensyntok opplysningene som fremgikk i faresonekartet. Det må legges til grunn at dersom anleggseksjonen hadde fått saken til ny uttalelse ville de ha reagert på bakgrunn av sin kunnskap om kartet. Det må i alle tilfelle anses som uaktsomt å ikke distribuere faresonekartet slik at relevante avdelinger i Tromsø kommune som hadde med utbygging å gjøre fikk det nødvendige grunnlag for forsvarlig saksbehandling. Til dette kommer at teknisk kommunaldirektør ved brev av 24.01.1991 hadde sendt kopi til så vel byggesaksseksjonen som anleggseksjonen av et brev med fortegnelse over hvilke faresonekart som var produsert - herunder Ullsfjordkartet.

Høeghs, bnr 76, ble fradelt eiendommen i mai 1992 og byggetillatelse ble gitt i juli 1992. Tromsø kommune hadde også for denne fradeling av byggesakens vedkommende kunnskap som tilsa en større grad av aktsomhet i forbindelse med avgjørelsen, jf ovenfor. Hertil kommer at Høeghs hytte også etter detaljkartleggingen i 1998 og 1999 ligger klart innenfor tusenårsgrensen, slik at eiendommen i alle tilfelle ikke skulle ha vært bebygd. Selv om Ulriksens hytte etter detaljkartleggingen i 1998-1999 ble liggende utenfor tusenårsgrensen, må det hensyntas Sandersens forklaring om at denne grensefastsettelsen ble påvirket av at Ulriksens hytte allerede var bygget, og at dersom detaljkartlegging var blitt foretatt før hytten ble bygget, ville grensene mest sannsynlig også omfattet dette området. Ulriksens hytte ligger uansett så nær en tenkt skredbane at bygging ikke burde vært tillatt.

Tromsø kommune har opptrådt ansvarbetingende uaktsomt også hva angår saksbehandlingen for de to siste hyttene.

Dersom Tromsø kommune hadde forholdt seg som de burde, ville hyttene ikke blitt bygd og skadene ville vært avverget. Det foreligger således årsakssammenheng. Det er ingen tvil - om partene er enige om - at det foreligger et økonomisk tap for så vidt ansvarsgrunnlag foreligger. Det vises til utbetalingene fra forsikringsselskapene.

Særlig om foreldelsesinnsigelsen.

Denne innsigelsen retter seg mot deler av Sparebank1 Skadeforsikrings krav mot Tromsø kommune. Avverging av foreldelse var en del av et samlet opplegg fra forsikringsselskapene, og rettet så vel mot Tromsø kommune som KLP Skadeforsikring. KLP frasa seg foreldelse for samtlige henvendelser, og sendte kopi til Tromsø kommune. Tromsø kommune bekreftet utsettelse av foreldelse for to av de tre forsikringsselskapene, og det må legges til grunn at det var kun ved en inkurie at Sparebank1 Skadeforsikring ikke fikk slik meddelelse. Uansett har partene opptrådt konkludent, og i slik sammenheng med et ordnet opplegg at dette må få virkning for innsigelsen. Uansett er hele kravet fra Sparebank1 Skadeforsikring i behold overfor KLP.

Særlig om spørsmålet om rettslig interesse og spørsmålet om lidt tap.

Det bestrides at forsikringsselskapene har fått fullt oppgjør fra Norsk naturskadepool. Det har ikke skjedd noen overdragelse av kravet fra forsikringsselskapene til poolen. De enkelte skadesaker er ikke avsluttet, selv om det er foretatt kvartalsvise avregninger. Saken er avsluttet først når den aktuelle skadeårgang er oppgjort, og da vil eventuelle regressutbetalinger komme til saldering av saken.

Norsk naturskadepool er uansett ikke selv i stand til å føre noe regressak. Poolen foretar ikke oppgjør med egne midler, og eier ikke selv formuesmassen som inngår i naturskadedekningen. Det vises til betenknningen fra advokat Hjort. Det har i denne sammenheng ingen betydning at forsikringsselskapene i foregående år har tatt utbytte i sin andel i naturskadepoolen. Det må konstateres at det i dag opereres ut fra at selskapene selv eier fondene, og at naturskadepoolen ikke eier disse midlene. Dette er i tråd også med naturskadepoolens egen oppfatning, jf styrets håndtering av dette spørsmålet, og dessuten i tråd med poolens egen håndbok hvoretter selskapene selv skal fremme regressaker. Tilgjengelig rettspraksis viser også at selskapene i det alt vesentlige har forholdt seg til dette, og således selv ført regressaker overfor skadevoldere.

Forsikringsselskapene nedla slik påstand:

1. *Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring AS dømmes til å betale erstatning, en for alle og alle for en til If Skadeforsikring AB (publ.), ved den norske filialens generalagent, fast etter rettens skjønn, oppad begrenset til kr 1.775.595,-*
  - med tillegg av 12% rente av kr 1.156.112,- fra 09.12.2000 frem til 31.12.2003, deretter 9,25% rente fra 01.01.2004 til 30.06.2004 og deretter 8,75% rente fra 01.07.2004 til betaling skjer
  - med tillegg av 12% rente av kr 341.364,- fra 30.06.2003 frem til 31.12.2003, deretter 9,25% rente fra 01.01.2004 til 30.06.2004 og deretter 8,75% rente fra 01.07.2004 til betaling skjer
  - og med tillegg av 9,25% rente av kr 278.119,- fra 05.05.2004 til 30.06.2004 og deretter 8,75% rente fra 01.07.2004 til betaling skjer.
2. *Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring AS dømmes til å betale erstatning, en for alle og alle for en, til Gjensidige NOR Forsikring fastsatt etter rettens skjønn, oppad begrenset til kr 1.027.642,-*
  - med tillegg av 12% rente av kr 560.000,- fra 28.04.2001 frem til 31.12.2003, deretter 9,25% rente fra 01.01.2004 til 30.06.2004 og deretter 8,75% rente fra 01.07.2004 til betaling skjer,
  - og med tillegg av 12% rente av kr 467.642,- fra 30.06.2003 frem til 31.12.2003, deretter 9,25% rente fra 01.01.2004 til 30.06.2004 og deretter 8,75% rente fra 01.07.2004 til betaling skjer.
3. *Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring dømmes til å betale erstatning, en for alle og alle for en, til Sparebank1 Skadeforsikring AS fastsatt etter rettens skjønn, oppad begrenset til kr 1.113.010,-*
  - med tillegg av 12% rente av kr 650.000,- fra 20.04.2001 frem til 31.12.2003, deretter 9,25% rente fra 01.01.2004 til 30.06.2004 og deretter 8,75% rente fra 01.07.2004 til betaling skjer,
  - og med tillegg av 12% rente av kr 455.747,- fra 30.06.2003 frem til 31.12.2003, deretter 9,25% rente fra 01.01.2004 til 30.06.2004 og deretter 8,75% rente fra 01.07.2004 til betaling skjer.
4. *Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring tilpliktes å erstatte, en for alle og alle for en, saksøkernes saksomkostninger for tingretten og lagmannsretten med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd, første punktum, fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.*

Ankemotpartene har i det vesentlige anført:

Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring må frifinnes.

Når det gjelder fradeling og bygging av de tre første hytteeiendommene, bnr 58, 59 og 60, er det ikke godtgjort at Tromsø kommune var klar over skredfare da tillatelse ble gitt. Selv om skredfare i området var kjent blant den eldre lokalbefolkning, ble dette ikke brakt videre til Tromsø kommune. Vitnet Olsens forklaring for lagmannsretten, viser at selv om eierne av de nye hytteeiendommene ble gjort oppmerksom på en mulig skredfare, var det ingen som tok dette alvorlig.

Tromsø kommunes kontakt med NGI omkring om 1980 gjaldt i hovedsak skredfarevurderinger i selve Tromsø - Tromsdalenområdet - samt i tillegg vurderinger av Breivikeidet. I møtet som ble avholdt i Tromsø i august 1981 var Ullsfjordkartet overhodet ikke tema. Karsten Lid ved NGI som var ansvarlig for utarbeidelsen av dette kartet var selv ikke stede i dette møtet.

Det var ikke naturlig for Tromsø kommune å ta kontakt for å få noen skredfarevurdering for Ullsfjordområdet. Faresonekartet for Ullsfjord var ikke trykket i 1982 og 1983, og originalkartet var sendt over til Statens naturskadefond fra NGI. Det er i dag helt uklart hva som ville ha kommet ut av en direkte kontakt fra Tromsø kommune mot NGI. Dersom kommunen hadde kontaktet Statens naturskadefond, ville meldingen sannsynligvis vært at kommunen måtte vente til kartet forelå.

I gjeldende byggforskrift fra 1969, var det ingen regler om gjentakelsesintervall for ras da de tre første hyttene ble bygget. Objektivt sett har Tromsø kommune derfor ikke opptrådt i strid med forskriften når tillatelsene ble gitt i 1982 og 1983. NGIs oppdragsdatabase for samme år viser at det var helt uvanlig at NGI ble bedt foreta noen skredfarevurdering ved bygging av hytter. De gjennomgåtte eksempler viser de henvendelser som ble gjort, alle gjaldt skredfarevurdering der ras allerede var gått, og hytter var helt eller delvis skadet. Det forelå ingen forebyggende henvendelser vedrørende hytter til NGI denne perioden. Dette sier noe om hvilket nivå aktsomheten i Tromsø kommune burde ligge på. Det må konstateres at Tromsø kommunes opptreden ikke var dårligere enn det som kunne forventes, og således var aktsom.

Når det gjelder de to sist bygde hyttene, Høegh bnr 76 og Ulriksen bnr 72, må det legges til grunn at Ulriksens hytte under enhver omstendighet lå utenfor tusenårsgrensen. Tromsø kommune hadde derfor - selv ikke med hjemmel i de nye byggforskriftene - hjemmel til å nekte bebygging av denne eiendommen. Det må uansett legges til grunn for begge disse hyttenes vedkommende at anleggseksjonen, når det i desember 1988 ble anført at man ikke hadde innvending til skredfaren i området, har hatt befarings. Ifølge vitnet Thon brukte Dalheim og/eller Sebergesen rutinemessig å foreta befaringer, og det har formodningen mot seg at de i denne saken ikke gjorde dette. Det er intet i saksbehandlingen for øvrig som tyder på at de på dette tidspunkt var kjent med noe faresonekart fra NGI.

Den vurdering Tromsø kommune således foretok på bakgrunn av befaring i området, må derfor anses som fullt ut forsvarlig, og således aktsom. Befaring i området har vist at man fra området omkring hyttetomtene ikke har forutsetning for å vurdere skredfaren reelt, idet løsneområdet ligger i et stort dalområde bak fjellhorisonten.

Da den siste av disse to hyttene ble fradelt og byggetillatelse ble gitt, Høeghs hytte, hadde Tromsø kommune ved planseksjonen fått oversendt faresonekartet fra Statens naturskadefond. Planseksjonen hadde imidlertid ingen rolle i forbindelse med faredelingssøknadens behandling eller i forbindelse med byggesakens behandling. Hertil kommer at Sjursnes Utviklingslag i desember 1991 ikke hadde anmerket noe om skredfare i området. Utviklingslaget fikk slik kunnskap og meddelte denne til kommunen først i oktober 1993, og anmerket da at man i den senere tid hadde fått slik kunnskap. Dette underbygger at skredfarekunnskapen i Ullsfjordområdet var relativt ny. Videre viser saksbehandlingen at Tromsø kommune reagerte straks når de fikk kunnskap fra Utviklingslaget, og omklassifiserte området. Dette viser at kommunen i skredfarevurderingen opptrådte aktsomt og forstandig.

Tingretten har lagt til grunn, noe også senere rettspraksis har vist, at besittelse og kunnskap om faresonekart i seg selv ikke er tilstrekkelig. Det må for å kunne slå fast at kommunen har opptrådt uaktsomt være noe mer som gir konkret foranledning og oppfordring til å foreta nærmere undersøkelser. Kommunen hadde på bakgrunn av bevisførselen ikke noen kunnskap om andres vurderinger av skredfare i området, herunder ingen historiske betraktninger om dette, før etter Utviklingslagets melding i 1993, hvor kommunen da reagerte spontant.

Det foreligger således ikke ansvarsgrunnlag på bakgrunn av uaktsomhet ved kommunens håndtering av noen av de fem hytteeiendommenes fradeling eller bebygging.

Subsidiært anføres at ankemortpartene uansett må frifinnes mot å betale kr 60.000,-, henholdsvis kr 36.000,- til If Skadeforsikring, kr 12.000,- til Gjensidige NOR Forsikring og kr 12.000,- til Sparebank1 Skadeforsikring.

Regresskravene oppstod hos forsikringsselskapene etter utbetaling til forsikringstakeren, og de er overdratt til Norsk naturskadepool. Det er foretatt kvartalsavregning for de enkelte selskapers utlegg, og beløpene er refundert krone for krone av poolen. Det er ikke foretatt noe foreløpig oppgjør, og det er ikke holdbart å knytte vurderingen av oppgjørsmåten til avslutningen av de enkelte skadeårganger slik forsikringsselskapene gjør. Det er reglens § 9 som avgrenser tidspunktet for oppgjør endelig.

Når selskapene så fremmer regresskrav mot Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring, gjør de det på Norsk naturskadepools vegne. Selv om selskapene for så vidt skulle eie fondet, vil dette være en indirekte interesse. Det er prosessuelt ikke anledning til å anlegge sak når selskapene ikke har rettslig interesse i kravet fordi dette er gått over til naturskadepoolen, og heller ikke foreligger det rettslige interesse selv om skulle betrakte fondet som eiet av selskapene, idet interessen da vil være indirekte.

Norsk naturskadepool er et selvstendig rettssubjekt som selv eier naturskadefondet. De enkelte forsikringsselskap som inngår i poolen, er kun forvaltere av fondet. Selskapene har således ikke anledning til å ta ut utbytte av fondene, ei heller har de rettslig interesse til å forfølge regresskrav på poolens vegne.

Atter subsidiært.

Dersom forsikringsselskapene likevel skal ha dekning i regressomgangen, må deres tap begrenses i henhold til den prosentvise andel hvert av selskapene har i naturskadepoolen. Dette kommer til uttrykk i ankemotpartens påstand, og bygger på en gjennomsnittlig betraktning av selskapenes andeler i poolen.

Vedrørende foreldelsespåstanden som er reist av Tromsø kommune, bestrides at det foreligger noe slikt arrangement som binder kommunen. Det må legges til grunn at Tromsø kommune ikke positivt har utsatt foreldelsestidspunktet for Sparebank1 Skadeforsikring, hvorfor deres krav overfor kommunen derved er foreldet. Kommunen har ikke opptrådt verken konkludent eller dispositivt på en slik måte at man har suspendert eller utsatt foreldelsesfristen.

Ankemotparten nedla slik påstand:

Prinsipalt

1. KLP Skadeforsikring og Tromsø kommune frifinnes.
2. KLP Skadeforsikring og Tromsø kommune tilkjennes saksomkostninger for tingretten med tillegg av 3% avsavnsrente fra 5. juli 2004 til 14 dager etter forkynning av lagmannsrettens dom.
3. KLP Skadeforsikring og Tromsø kommune tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten med tillegg av forsinkelsesrenter, p.t. 8,75% fra 14 dager etter rettens forkynning av dommen til betaling finner sted, jf forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd.

Subsidiært

1. KLP Skadeforsikring AS og Tromsø kommune frifinnes, mot å betale dokumentert avsavnstap på kr 60.000,-.
2. KLP Skadeforsikring og Tromsø kommune tilkjennes saksomkostninger for tingretten med tillegg av 3% avsavnsrente fra 5. juli 2004 til 14 dager etter forkynning av lagmannsrettens dom.
3. KLP Skadeforsikring og Tromsø kommune tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten med tillegg av forsinkelsesrenter, p.t. 8,75% fra 14 dager etter rettens forkynning av dommen til betaling finner sted, jf forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd.

Atter subsidiært

1. KLP Skadeforsikring AS og Tromsø kommune frifinnes mot å betale If Skadeforsikring, Gjensidige NOR Forsikring og Sparebank1 Skadeforsikring AS et beløp tilsvarende det beløp som det enkelte selskap er ansvarlig for å betale inn overfor Norsk Naturskadepool i anledning angjeldende skade, med tillegg av utbetalt avsavnsstatning og renter.
2. KLP Skadeforsikring og Tromsø kommune tilkjennes saksomkostninger for tingretten med tillegg av 3% avsavnsrente fra 5. juli 2004 til 14 dager etter forkynning av lagmannsrettens dom.
3. KLP Skadeforsikring og Tromsø kommune tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten med tillegg av forsinkelsesrenter, p.t. 8,75% fra 14 dager etter rettens forkynning av dommen til betaling finner sted, jf forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd.

Lagmannsretten skal bemerke:

Under ankeforhandlingen har spørsmålet om forsikringsselskapene har den nødvendige rettslige interesse for å kunne kreve fullbyrdelsesdom, vært reist på ny. Kommunen og KLP har hevdet at slik interesse ikke foreligger, men har ikke ønsket å nedlegge formell påstand om avvisning. Lagmannsretten må imidlertid prøve spørsmålet av eget tiltak, uten at den er bundet av de nedlagte påstander. Anførselene om avvisning bygger på at forsikringsselskapene ved de terminvise oppgjør mot naturskadefondene har fått fullt oppgjør, og at eiendomsretten til regresskravene derved er gått over på Norsk Naturskadepool. Det er derfor ikke slik tilknytning til søksmålgjenstanden som kreves for rettslig interesse.

Lagmannsretten behandler først spørsmålet om tilknytning til søksmålgjenstanden og rettslig interesse. Partene er enige om at det er betalt ut erstatning for tingskade under de respektive forsikringer i det omfang som fremgår av forsikringsselskapenes påstand, til dekning av hytteeierens tap som følge av raset. Selskapene er da i utgangspunktet i posisjon til å kreve regress hos Tromsø kommune og deres ansvarsforsikringsselskap KLP Skadeforsikring AS som pretenderte skadevoldere i medhold av skadeserstatningsloven § 4-3, jf. § 4-2 nr. 1 bokstav b.

Alle skadeforsikringsselskaper som dekker naturskade i henhold til naturskadeforsikringsloven § 1 jf. § 4, er deltakere i Norsk Naturskadepool (NP), jf. Forskrift 21. desember 1979 nr. 3420 om instruks for Norsk Naturskadepool § 1 flg. (FOR 1979-12-21 nr 3420). I forskriftens § 2 er som formål angitt at NP er kontaktledd mellom deltakerne og Statens naturskadefond (SNF). NP utlikner naturskadeseerstatningen mellom selskapene og varetar reassuransedekningen av norsk naturskadeforsikring. NP har eget styre (FOR § 15), valgt av det øverste organ årsmøtet (FOR § 14). NP har videre forretningsfører og skadeutvalg, sistnevnte består av fem medlemmer som fører kontroll med de skader selskapene krever fordelt, jf. FOR § 16 og § 17. Partene synes å være enige om at NP er å anse som et selvstendig rettssubjekt, hvilket er i tråd med den betenkning som er avgitt av advokat Harald Hjort til NP's styre 24.04.1997. Lagmannsretten trenger ikke for nærværende sak å ta stilling til hvem som rettslig sett er eier av formuesmassen for å avgjøre spørsmålet om rettslig interesse.

Forsikringsselskapene har krevd fullbyrdelsesdom, og det er ikke etter tvistemålsloven § 53 tilsvarende betingelse om rettslig interesse for fullbyrdessøksmål som for fastsettelsessøksmål, jf. § 54, jf. Michelsen Sivilprosess side 58, jf. Skoghøy Tvistemål 2 utg side 328. Spørsmålet oppstår først hvis det er tvil om saksøkers tilknytningsforhold til søksmålgjenstanden. Saksøkers pretensjon om at søksmålet knytter seg til eget krav, er avgjørende, se Michelsen l.c. med videre henvisninger og kommentarer til avgjørelsene i Rt-1958-801 og Rt-1969-1032. Selskapene pretenderer selv å inneha retten til å reise regresssøksmål i medhold av skadeserstatningslovens regler, og det må lagmannsretten legge til grunn. Saken blir ikke å avvise på dette grunnlag.

Det neste spørsmålet er hvorvidt selskapene har fått fullt og helt oppgjør fra fondet, og således ikke har noe tap som kan kreves dekket i regressomgangen. Dette er et spørsmål om sakens realitet og kan ikke danne grunnlag for avvisning. Det er forskriften om instruks for NP som angir hvordan skadeoppgjør ved naturskade gjennomføres. I medhold av FOR § 4 og retningslinjer gitt av NP's styre, er selskapene gitt kompetanse til å avgjøre om det i det enkelte tilfelle dreier seg om en naturskade etter naturskadelovens § 1 første ledd eller om vilkårene for å nekte dekning eller nedsette denne, er til stede. Når selskapet godkjenner en skade som naturskade, og denne er taksert, meldes den inn til NP, jf. FOR § 5. Det fremgår av FOR § 6 at det foretas særskilte oppgjør og fordeling av skader inntrådt i løpet av et kalenderår, og at

«[s]luttoppgjør og endelig fordeling foretas når alle skader i kalenderåret er oppgjort.»

Kalenderårets skader med senere korrigeringer er en «skadeårgang». Selskapene har imidlertid rett til avregning av innmeldte skader hvert kvartal gjennom året, basert på innkomne oppgaver over utbetalinger. Det bemerkes at oppgjør fra selskapene mot fondets midler skjer innad i selskapene ved at fondsavsetningene er blandet sammen med selskapets øvrige formuesmasse, og således fremstår som avsatt til naturskadefonds i regnskapene. Kvartalsvise skadeavregninger er således en regnskapsmessig operasjon. Det fremgår av FOR § 9 hvordan avregningen foregår, i all hovedsak slik at selskapene for hver skadeårgang lager en oppgave over foretatte utbetalinger, gjenstående reserver og summen av disse, og som avregnes i forhold til selskapets andel i NP etter reglene i FOR § 8. Saldo i denne oppgaven danner grunnlag for ytterligere uttak eller innbetaling til fondet. Lagmannsretten finner på bakgrunn av en tolkning av forskriften sammenholdt med bevisførselen, at reglene for skadeavregning etter FOR § 9 må ses i sammenheng med sluttoppgjørsregelen i § 6, slik at endelig avregning av en skadeårgang - eller en skade som inngår i denne - ikke har skjedd før skadeårgangen er avsluttet. Hvis det således for en skadeårgang gjenstår regresssak mot skadevolder, er skadeårgangen og derved den enkelte skade ikke oppgjort mot fondet før denne er avsluttet. Avregningen etter FOR § 9 blir derved en form for akonto oppgjør, eller løpende balansering av fondet, slik at det ikke oppstår store restanser i ene eller andre retningen. Lagmannsretten finner at dette er i samsvar med den praksis NP selv følger. I deres håndbok er

det beskrevet at regressaken hører til det enkelte selskap å irettføre, med mindre NP og/eller SNF har særlige interesser i å varetta fondets interesser selv. Dersom et selskap som ved en kvartalsvis avregning har mottatt utbetaling for en innmeldt skade, i et regressøksmål får medhold om innbetaling fra den ansvarlige skadevolder, skal denne innbetalingen tas med i neste kvartalsvise avregning for den aktuelle skadeårgang, slik at balansen mellom fondet og selskapet justeres. Lagmannsretten finner på denne bakgrunn at selskapene ikke har fått fullt og helt oppgjør fra NP - fondet - for de skader saken omhandler, idet skadeårgangene ikke er oppgjort før regressaken er avsluttet. Forsikringsselskapene har ikke på annet grunnlag overdratt regresskravene til NP.

Forsikringsselskapene - de ankende parter - har regresskrav som de kan reise mot eventuelle ansvarlige for skadene som inntraff ved snøskredet den 02.02.2000, jf. skadeserstatningsloven § 4-3 jf. § 4-2 nr. 1 bokstav b. Spørsmålet er om det foreligger ansvarsgrunnlag for Tromsø kommune eller noen kommunen hefter for i medhold av skadeserstatningsloven § 2-1, herunder for kommunens ansvarsforsikringsselskap, ved at kommunen handlet uaktsomt i forbindelse med saksbehandlingen av fradelings- og/eller byggesakene til de respektive hytteeiendommene.

Om det alminnelige utgangspunkt for aktsomhetsvurderingen i saker hvor ansvar gjøres gjeldende overfor stat eller kommune, har Høyesterett uttalt i «Reisebyrå-dommen» i Rt-1991-954, at:

«Spørsmålet om grunnlaget for ansvar i slike tilfeller ble drøftet i forarbeidene til skadeserstatningsloven. Det framgår av forarbeidene at det ikke var meningen at staten ved å ta på seg denne type kontrollvirksomhet, skulle bli ansvarlig for enhver feil eller forsømmelse. Man tok sikte på å gi et mer begrenset erstatningsrettslig vern på disse felter. I utkast med motiver til lov om statens og kommunenes erstatningsansvar side 37, avgitt desember 1958, uttales således:

«Domstolene må imidlertid vise en viss tilbakeholdenhet med en erstatningsrettslig forsvarlighetssensur på dette felt. ...

Under hensyn til dette forutsetter man at domstolenes erstatningsrettslige forsvarlighetssensur skal begrenses til en reaksjon overfor de åpenbare tilsidesettelser av kravene til opprettholdelsen av det ønskelige faglige, sosiale og menneskelige nivå. Man er klar over at en slik ordning kan sies å skape et forholdsvis beskjedent vern fra de enkelte samfunnsmedlemmers synspunkt. Men det kan ikke sees at det er tilrådelig ved den alminnelige erstatningsretts hjelp å søke ytterligere å komme samfunnsmedlemmene til hjelp.»

Disse synspunkter antar jeg ligger til grunn for Ot.prp.nr.48 (1965-1966) som samlet arbeidsgiveransvaret for offentlig og privat virksomhet i en og samme lov. I proposisjonen side 56 er det således uttalt at et ansvar for det offentlige for skader som skyldes feil i det offentlige bistand og kontrollvirksomhet [...] neppe kan begrunnes med like sterke lovgivningspolitiske hensyn som det vanlige arbeidsgiveransvaret. Denne noe reserverte holdning til ansvar på dette felt, er søkt gitt uttrykk i lovteksten, hvor det som et tillegg til at det må foreligge uaktsomhet er uttalt at det skal tas hensyn «til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt.»

Kommunens oppgaver ved fradelings- og byggesaksbehandling er av kontrollerende art, og dens hovedoppgave er, slik dette er formulert i både bygningsloven av 1965 § 95, så vel som i plan- og bygningsloven av 1985 § 95, å se til at arbeidene ikke vil stride mot bestemmelser som er gitt i eller i medhold av disse lovene.

I den videre drøftelse av ansvarsgrunnlag velger lagmannsretten å sondre mellom saksbehandlingen av de tre første hyttene og de to siste.

Hyttene på bruksnumrene 58, 59 og 60:

Da de tre første hyttetomtene ble fradelte og hyttene bygget, gjaldt bygningsloven av 1965, som i § 68 satte krav til at grunn bare kunne *bebygges* dersom det var tilstrekkelig sikkerhet mot blant annet ras. Det gjaldt ingen forskriftskrav som omtalte skredfare som tema for vurdering eller begrensninger i bygging på dette tidspunkt. Kommunens kontroll av miljøfaktorer som skredfare gjaldt dessuten kun selve byggesaken, og ikke fradelingssaken. I rundskriv av 20.03.1968 fra Kommunaldepartementet til utbyggingsavdelingene hos fylkesmennene, er det konkret redegjort for reglene i bygningsloven § 68, dens rekkevidde og behovet for undersøkelser dersom forholdene tilsier det. Departementet gir uttrykk for at grunnforholdene i flere tilfeller ikke er viet den oppmerksomhet i forbindelse med oversiktsplanene som man burde kunne vente, og det vises til at ekspertuttalelser bør innhentes i områder hvor topografiske, meteorologiske og geologiske forhold medfører risiko for blant annet snøskred. Dette kun for å fastslå faremomentene, og ikke mer enn på

oversiktsnivå i plansammenheng. Noen detaljregler for saksbehandlings omfang og vurderinger på enkeltvedtaksnivå, kom ikke før den nye plan- og bygningsloven av 1985, se nedenfor.

Byggesøknadene til de tre første hyttene ble alle godkjent i 1983. Lagmannsretten finner med grunnlag i forklaringene fra vitnene Sandersen og Bakkehøi, begge ansatt ved NGI, at NGI etter bestilling fra SNF i 1979-1980 utarbeidet et faresonekart over området Ullsfjord i Tromsø kommune. Det ble foretatt befarings i området i 1980, og kartet ble sendt over til SNF i 1981. Faresonekartet over Ullsfjord ble trykket i 1988. De tre hyttetomtene som fikk godkjente byggesøknader i 1983 lå innenfor faresonekartets «røde sone», det vil si «potensielt fareområde for stein og snøskred».

Lagmannsretten finner med grunnlag i bevisførselen, herunder vitneforklaringen fra Halvard Thon og dokumentene, at Tromsø kommune ikke foretok noen særskilt skredfarevurdering ved fradeling eller byggesaksbehandling av disse tre tomtene. Det ble ikke foretatt noen form for befarings eller tatt kontakt med NGI eller andre ekspertinstanser for å få slike vurderinger. På den annen side finner lagmannsretten det mest sannsynlig at kommunen, som da allerede var godt kjent med skredfarevurderinger fra andre områder i kommunen - blant annet Oldervik, ville ha fått opplysninger tilsvarende det som fremgikk av faresonekartet dersom de hadde henvendt seg til NGI. Lagmannsretten finner ikke å kunne legge vekt på drøftingsmøtet som ble avholdt i Tromsø i august 1981 fordi dette møtet omhandlet andre områder i kommunen, og fordi den ansvarlige for Ullsfjordkartet ikke var til stede i møtet. Ut fra bevisførselen legger lagmannsretten til grunn at Ullsfjordkartet ikke var tema i møtet, og at det ikke fremgår annet som særskilt ga kommunen oppfordring til i dette møtet å ta opp Ullsfjordkartet som tema.

Kommunen kjente altså ikke til de vurderinger av skredfare som på det tidspunkt hyttene ble fradelte og byggetillatelse ble gitt, var foretatt av NGI. Kommunen hadde heller ikke gjennom fradelings- eller byggesaksbehandlingen, fått inn andre opplysninger fra lokale kilder som kunne belyse eller initiere spørsmålet om skredfarevurdering.

Spørsmålet er da om det var aktsomt av Tromsø kommune å ikke foreta nærmere undersøkelser av potensiell skredfare da hyttetomtene på Musneset ble godkjent utbygget. Alene det forhold at Tromsø kommune i 1983 var i forkant hva angikk skredfareutredninger, særlig med tanke på områdene Oldervik og Breivikeidet, ga etter lagmannsrettens oppfatning ingen særskilt foranledning eller oppfordring til å konkret utrede skredfaren i forbindelse med byggesakene i Ullsfjorden. Erfaringsopplysninger fra NGI's oppdragsdatabase fra dette tidsrommet, viser at det ikke var alminnelig praksis å søke utredet skredfare ved bebygging av hyttefelt eller enkelthytter. Basen viser at NGI's bistand ble etterspurt i hyttesaker der det var konkrete holdepunkter for skredfare ved at skred hadde gått - og det ble en årsaksvurdering - eller der andre konkrete forhold viste at det var ønskelig og behov for en slik vurdering. Uttalelsene i forarbeidene til ny plan- og bygningslov av 1985, jf. Ot.prp.nr.57 (1985-1986) side 66 flg. illustrerer for det første at det først var ved lovendringen og tilhørende forskrifter at fokus ble satt på skredfarevurdering for bebyggelse av eiendommer, for det annet at det først ved denne loven ble satt krav til gjentaksintervall for skred som målestokk for risiko og for det tredje at gjeldende rett til da (1985) synes å ha vært at miljøfarevurderinger (blant annet skred) så langt hadde vært håndtert på plannivå, men at lovendringen førte disse vurderingene ned på enkeltvedtaksnivå. Departementet uttalte, som kommentar til byggesaksutvalgets forslag til lov, at det ikke kunne settes krav om absolutt sikkerhet til plassering av bebyggelse. Utgangspunktet var at det ikke måtte bygges på steder hvor det var *markert risiko* for at fare kunne oppstå. Om skredfare ble det henvist til byggforskriften av 1985, og til at det fra bygningsrådets side i «nødvendig utstrekning» måtte legges vekt på ekspertuttalelser.

Dette sett i sammenheng med at NGI etter oppdrag fra SNF på begynnelsen av 1980-tallet hadde igangsatt en omfattende, og mangeårig kartlegging av skredfare omkring i landet, viser etter lagmannsrettens oppfatning at det var først på dette tidspunkt fagmiljøet og det offentlige fikk fokus på denne miljøproblematikken ved utbygging av eiendommer. Til dette kommer at fokus i første rekke var rettet mot permanent helårsbebyggelse, og at forholdet til fritidsbebyggelse nok kom mer etter hvert. Vitnet Sandersen fra NGI forklarte at SNF tidlig på 80-tallet ikke var helt klar på hvordan disse faresonekartene skulle utformes og hvordan de skulle distribueres. Det ble betegnet som et prøveprosjekt.

Selv om Tromsø kommune, dersom de hadde kontaktet NGI konkret om Ullsfjordområdet ved behandling av byggesaken for de tre første hyttene i 1983, mest sannsynlig ville fått slik kunnskap at detaljkartlegging nok ville ha fremstått som påkrevd, finner lagmannsretten at dette i dette tilfellet ikke kan karakteriseres som uaktsomt. Dersom kommunens feil eller forsømmelse skal lede til ansvar, må feil eller forsømmelse fremtre som et betyngningsfullt avvik fra den trygghet som i det konkrete tilfelle kan forventes av borgerne, se Lødrup, Erstatningsrett 4 utg. 1999 på side 190. Lagmannsretten finner det ikke riktig å legge til grunn den strengere aktsomhetsnorm som følger av «Furunkulose-dommen» i Rt-1992-453, hvor utgangspunktet for

aktsomhetsvurderingen var kontroll av importert smolt i en situasjon hvor det gjaldt importforbud nettopp av hensyn til fiskehelsen, og hvor departementet dispenserte fra forbudsbestemmelsen uten tilstrekkelig kontroll mot smitte. I nærværende sak gjaldt det ikke noen normkrav for byggetillatelse for fritidseiendommer i 1983 hva angikk skredfare, noe som tilsier en aktsomhetsnorm som mer ligger innenfor de retningslinjer Høyesterett trakk opp i «Reisebyrå-dommen» i Rt-1991-954, jf. også mindretallet i Rt-1992-453 med henvisning til forarbeidene til skadeserstatningsloven § 2-1. Faresonevurderinger i forbindelse med skred var i startfasen og Tromsø kommune hadde på dette tidspunkt ingen særskilt oppfordring til å vurdere skredfare ut over det som normalt ble gjort landet over. Det forelå ingen konkrete uttalelser fra lokalbefolkning eller andre momenter som skulle tilsi skjerpet aktsomhet. Lagmannsretten finner på denne bakgrunn at de krav skadelidte med rimelighet kunne stille til virksomheten eller tjenesten, kommunens kontrollvirksomhet ved utstedelse av byggetillatelse, ikke ble tilsidesatt. Tromsø kommune, dens ansatte, handlet ikke uaktsomt ved utstedelse av byggetillatelse til hyttene på eiendommene gnr. 132 bnr. 58, 59 og 60.

Hyttene på bruksnumrene 72 og 76:

I henhold til plan- og bygningsloven (1985) § 68 kan grunnen bare deles eller bebygges dersom det er tilstrekkelig sikkerhet mot fare eller vesentlig ulempe som følge av natur eller miljøforhold, herunder snøskred. Bestemmelsen ble endret i 1986, og er nå mer i overensstemmelse med regelverket i plansaker. Regelen er også gjort gjeldende for deling av eiendom, og ikke bare for bebyggelse, slik som i bygningsloven av 1965. Som nevnt ovenfor, under henvisning til forarbeidene til plan- og bygningsloven, kan det ikke stilles krav om absolutt sikkerhet ved fradeling og bebyggelse. Utgangspunktet er at det ikke bør etableres byggetomter der det er markert risiko for stor fare, og at det i nødvendig utstrekning må legges vekt på ekspertuttalelser for å avdekke slik fare.

I praksis er det imidlertid lagt til grunn at kommunen har et selvstendig ansvar for at kravene i plan- og bygningsloven § 68 oppfylles. Dersom det søkes om bygge- eller delingstillatelse i utsatte områder, har kommunen selvstendig aktivitetsplikt for kartlegging av tomten. Har kommunen konkret kunnskap om fare, skal det meddeles tiltakshaver, som må dokumentere at faren ligger innenfor tålegrensen før tillatelse gis. Det følger av dette at kommunen vil kunne komme i ansvar ved unnlatt undersøkelse i de tilfeller der det foreligger aktivitetsplikt etter regelverket eller andre opplysninger som gir konkret oppfordring til aktivitet. Det vises til Odd Jarl Pedersen m.fl. Plan og bygningsrett 2000, side 485 og 494 flg.

Som omtalt ovenfor gjennomførte NGI etter oppdrag fra SNF en kartlegging av Ullsfjord i 1980-81, og på dette grunnlaget ble det trykket et faresonekart i 1988. Faresonekartet for Ullsfjord viser at alle de fem omtalte hyttene ligger innenfor rød sone, som er angitt som «potensielt fareområde for stein- og snøskred». Det fremgår av kartets tekst og tegnforklaring, at det er ment å skulle være et hjelpemiddel for kommuner og fylkeskommuner ved planlegging av arealbruk og utbygging, slik at kravene til sikkerhet mot skred slik de er formulert i plan- og bygningsloven og byggforskriftene best mulig blir oppfylt. Det fremgår videre at ved etablering av ny bebyggelse eller rehabilitering av gammel bebyggelse innenfor områder som er potensielt fareområde for skred, forutsettes det at skredfaren blir nærmere undersøkt.

Detaljkartlegging utføres på oppdragsbasis av NGI, og er egnet til å trekke linjer på kartet som angir antatte grenser for gjentaksintervall for snøskred. Byggforskriften av 1987 gjaldt da eiendommene 132/72 og 132/76 ble fradelt og byggetillatelse ble gitt. Hyttebebyggelse i områder der skredfare opptrer samtidig som hyttene er i bruk, faller inn under forskriftens bruddkonsekvensklasse 2 (BF 51:1), hvor det er alvorlig risiko for skade på mennesker ved bygningens sammenbrudd. Største nominelle årlige sannsynlighet for skred er for denne klasse angitt som 10^{-3} - det vil si hvert 1000 år. Lagmannsretten finner ikke å kunne legge vekt på anførselene fra kommunen og KLP om at en eller flere hytter faktisk ikke var i bruk på vinterstid, og således skal vurderes etter en annen konsekvensklasse. Vitnet Olsen forklarte under befaringen, og lagmannsretten legger til grunn, at det var kun flaks at ingen av hyttene var befolket da skredet gikk, og at det pleide å være folk i hyttene også vinterstid i feriene.

NGI foretok detaljkartlegging av det aktuelle området nord for Sjursnes i Ullsfjord etter den store snøvinteren 1996-97 hvor det ble gjort en del evakueringer i kommunen grunnet store snømengder. Sandersen ved NGI forklarte nærmere om kartleggingen som ble avsluttet i 1999, og hvor samtlige hytter unntatt 132/72 (Ulriksen) ble liggende innenfor grensen for 1000 års gjentaksintervall. NGI hadde i forbindelse med detaljkartleggingen hatt samtaler med lokalkjente og foretatt befaring i terrenget samt vurderinger på kartet.

Detaljkartleggingen med de konkrete markeringer av gjentaksintervall på kartet, var altså ikke foretatt da de to siste hyttene ble fradelt eller byggetillatelse ble gitt. Det samme gjelder uttalelsen fra Sjursnes Utviklingslag

i forbindelse med kommuneplanens arealdel avgitt i juni 1993, hvor utviklingslaget meddeler at de i den senere tid er blitt kjent med skredfare i området rundt «Bønnesteinen» - det vil si der de fem hyttene var bygget.

Det betyr at Tromsø kommune ikke hadde positiv kunnskap om de momenter som kunne bidra til en fare og risikovurdering som dette innebar. Spørsmålet er da om kommunen på tidspunktet for fradeling og bygging av de to siste hyttene hadde noen oppfordring til å foreta ytterligere undersøkelser i tråd med dagjeldende plan- og bygningsloven § og BF 51:1.

Mye oppmerksomhet har vært viet spørsmålet om når kommunen fikk kunnskap faresonekartet for Ullsfjord. Kartet ble trykket i 1988, og det ble i ekspedisjon fra SNF 22.01.1993 meddelt Tromsø kommune ved Rådmannen at kartene som fremgikk av fremsendte liste, derunder Ullsfjordkartet, var tilgjengelig for bestilling. Av brevet fremgikk videre opplysninger om priser som var differensiert alt etter hvem som bestilte.

Lagmannsretten finner ikke dette særlig problematisk, all den tid det i brev av 18.02.1990 fra Tromsø kommune ved plansjef Per Hareide, paraferert av overingeniør Stein Tronstad, til SNF, fremgår:

«Av Statens naturskadefonds serie kart over potensielle fareområder for skred har Tromsø kommune tidligere mottatt kartbladene «Ullsfjord», «Balsfjord» og «Tromsø».

Videre fremgår av NGI's brev til Tromsø kommune ved Tronstad datert 15.01.1991, og under henvisning til seminar om stein og snøskredkart i Tromsø avholdt 13.12.1990, en detaljert redegjørelse for betydning og forståelse av de aktuelle faresonekartene, vedlagt en liste over produserte kart hvor blant annet Ullsfjordkartet fremgår. SNF oppfattet tydeligvis kommunens brev av 18.02.1990 som en bestilling, hvoretter fondet i brev av 26.11.1991 til plansjefen sendte over flere kart til kommunen, derunder Ullsfjordkartet.

Lagmannsretten finner det på denne bakgrunn åpenbart at Tromsø kommune hadde kunnskap om faresonekartet for Ullsfjord i løpet av 1990.

Det er videre, for aktsomhetsvurderingen, ikke av betydning hvilken etat i kommunen som mottok dette kartet. Lagmannsretten finner at Tromsø kommune, uttrykt gjennom plansjefens brev av 18.02.1990, var fullt ut kjent med kartets betydning også i enkeltvedtakssaker om fradeling og bygging, og ikke bare som redskap i planprosessen. Det fremgår av brevet:

«Kartene brukes som utgangspunkt for å klarere bebyggelse i forhold til plan- og bygningslovens § 68. Med referanse til indikert farepotensiale kan vi stille krav om nærmere undersøkelser og dokumentert sikkerhet, alternativt forskriftsmessig sikring, i forbindelse med byggesaker.»

Det kan ikke komme kommunen til unnsetning ved aktsomhetsvurderingen om eller at kartet er blitt liggende i en seksjon som eventuelt ikke var direkte involvert i saksbehandlingen ved fradeling eller bygging, så lenge det er kommunen som organ som er adressat for aktsomhetsvurderingen, og den aktuelle seksjon som i alle fall hadde kartet i hende, var seg bevisst kartets betydning også i byggesaker. Lagmannsretten finner det for øvrig usannsynlig at ikke plansjefen distribuerte dette kartet til øvrige etater straks han hadde det i hende.

Ulriksens hytte på gnr. 132 bnr. 72 ble første gang søkt fradelte hovedbruket 10.10.1988, men grunnet endret beliggenhet ble delingen først avsluttet med godkjenning den 25.06.1991. Den 13.12.1988 uttalte anleggseksjonen ved Johan Dalheim at anleggssjefen ikke hadde innvendinger mot den foreslåtte fradeling med hensyn til skredfare. Den 25.06.1991, i forbindelse med godkjent fradeling etter endring av beliggenhet, uttalte byggesaksseksjonen at anleggssjefen med hensyn til skredfare ikke hadde anmerkninger til opprinnelig søknad, og at uttalelsen ble ansett fullt ut dekkende også for den nye plasseringen. Ved siden av Dalheim var også Harald Sebergesen involvert i anleggseksjonens vurderinger som saksbehandler, slik det fremgår av dokumentene. Basert på særlig Halvard Thons forklaring, men også forklaringene fra Bakkehøi og Sandersen, legger lagmannsretten til grunn at det var disse to personene i Tromsø kommune som hadde særlig interesse for- og kompetanse om skredfare i kommunen.

I forbindelse med fradeling og bebyggelse av og på gnr. 132 bnr. 76 (Høegh), er det ikke uttalt noe om skredfarevurdering. Under behandling av fradelingssaken ble kun spørsmålet om nærhet til «Bønnesteinen» vurdert og drøftet, men uten at dette hindret delingen. Imidlertid ble det, ved behandling av fradelingssøknad for ytterligere to tomter fra 132/16, beliggende noe lenger sør enn 132/76, uttalt i brev fra anleggseksjonen 01.12.1992 at «topografien og forholdene ellers er slik at det ikke skulle være fare for skred ned mot angjeldende hytteparseller.» Thon holdt det for mest sannsynlig at det i forkant av anleggseksjonens uttalelser om skredfare i alle tilfeller hadde vært foretatt befarings av området.

Sandersen forklarte, støttet av Bakkehøi, at løsneområdet for skredet var svært langt opp i fjellet, over horisonten og i en dalbunn som ikke kunne ses fra hytteeiendommene. Uten historisk informasjon om tidligere

skred som hadde gått ut i sjøen på dette stedet eller særskilt skredkompetanse, holdt Sandersen det for lite sannsynlig at en saksbehandler i kommunen ville hatt noen forutsetning for å anta at et eventuelt skred kunne nå så langt ned som til hyttetomtene. Det kan altså ikke lastes kommunen at ikke deres saksbehandlere på selvstendig grunnlag ikke vurderte området som skredfarlig.

Det innebærer etter lagmannsrettens syn, at også vurderingen av aktsomheten i dette tilfellet vil bero på om der forelå noen oppfordring til å søke ekspertuttalelse, eller detaljkartlegging av området.

Det er allerede konstatert at kommunen hadde faresonekartet før disse to hytteeiendommene ble tillatt fradelt og bebygget, se ovenfor. Lagmannsretten finner grunn til å bemerke, i tråd med tidligere rettspraksis, at eksistensen av faresonekartet og kunnskapen om dette i seg selv ikke er tilstrekkelig til å fastslå uaktsomhet, selv om det er gitt tillatelse til fradeling og bygging innenfor risikoområdet.

Lagmannsretten finner, med støtte i blant annet Sandersens forklaring og før omtalte rundskriv og forarbeider til plan- og bygningsloven, at faresonekartet med tilhørende merking av angjeldende område som potensielt skredfarlig område, i seg selv ga oppfordring til ytterligere ekspertundersøkelser. Høeghs eiendom, 132/76 lå klart innenfor risikoområdet - det vil si grensen for 1000 års gjentaksintervall for skred - også slik det ble vurdert i 1999, og det er intet som tyder på at det ved en detaljkartlegging før fradeling og/eller bygging ville forholdt seg annerledes. Lagmannsretten finner derfor at Tromsø kommune ved saksbehandlingen av denne eiendommens fradeling og byggetillatelse har opptrådt uaktsomt idet der ikke ble iverksatt detaljkartlegging av skredfare.

Videre finner lagmannsretten at det er nødvendig årsakssammenheng mellom kommunens uaktsomhet og den skade som inntraff ved ødeleggelsen i snøskredet, idet detaljkartlegging ville medført byggeforbud på denne tomten. Det er her tilstrekkelig å vise til at eiendommen etter kartleggingen i 1999 ble liggende innenfor 1000 årsgrensen, og at kommunen etter uttalelsene om skredfare fra utviklingslaget 26.06.1993 nokså umiddelbart vedtok byggeforbud i den sonen lagets uttalelse omfattet, og som også omfattet denne hytteeiendommen.

Hva gjelder saksbehandlingen av fradeling av- og bygging på Ulriksens eiendom (132/72), blir aktsomhetsvurderingen tilsvarende. Tromsø kommune utviste uaktsomhet når det ikke ble innhentet detaljkartlegging av skredfare. Imidlertid finner lagmannsretten for dette tilfellet at det ikke foreligger årsakssammenheng. Dette bygges i hovedsak på at tomten ligger utenfor grensen for 1000 års gjentaksintervall, og at kommunens saksbehandlere faktisk hadde foretatt befarings i området før tillatelse til fradeling og bygging ble gitt, og de hadde konkludert med at det ikke var skredfare. Rett nok uttalte Sandersen for lagmannsretten at grensen for 1000 års gjentaksintervall ofte blir påvirket av allerede bebygde eiendommer, og at man i en del tilfeller svinger grensen utenom slike for ikke å skape unødvendig panikk.

Lagmannsretten finner Sandersens forklaring, sett i sammenheng med hans forklaring på stedet under befaringsen, noe påvirket av at man nå, i ettertid, vet at det faktisk gikk skred også på Ulriksens eiendom. Under befaringsen ble det imidlertid vist til en del terrengformasjoner, herunder «Bønnesteinen» og haugen den ligger på, som ikke er en ubetydelig faktor i vurderingen av skredfare for Ulriksens eiendom. Selv om det ikke er grunn til å trekke Sandersens vurderinger i tvil på faglig grunnlag, finner lagmannsretten at det hefter så vidt mye usikkerhet ved dette forholdet at det neppe vil være rimelig å utløse ansvar for Tromsø kommune basert på en hypotetisk vurdering av mulige grensedragninger for 1000 års gjentaksintervall sett i etterpåklokskapens lys. Lagmannsretten finner etter dette at det ikke er tilstrekkelig sannsynlighet for årsakssammenheng, og ilegger ikke kommunen ansvar for denne hytten.

Etter dette blir resultatet at det er konstatert ansvar for Tromsø kommune og dens ansvarsforsikringsselskap for skadene og det tap som følge herav, som ble påført Høeghs hytte på gnr. 132 bnr. 76. Hytten var forsikret i If Skadeforsikring. Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring AS har begge frafalt å gjøre gjeldende foreldelsesinnsigelser overfor If Skadeforsikring.

Partene har erklært enighet om tapsberegningen slik denne fremstår i forsikringsselskapenes påstand. For det resultat lagmannsretten er kommet frem til, vil det for If Skadeforsikring, som forsikret tre hytter og hvor påstandsbeløpet er nedlagt felles for disse tre, måtte foretas en oppdeling. Det fremgår av oppgjørsoppstilling datert 31.03.2004 fra If Skadeforsikring til advokat Njøs Jacobsen at selskapet har utbetalt 614.907 kroner til Høegh som erstatning for tap lidt under gnr. 132 bnr. 76. I brev til Tromsø kommune datert 09.11.2000 fremmet selskapet første krav om regress med angitt erstatningssum samlet for de tre hyttene, og hvorav 391.892 kroner var påløpt for 132/76 i følge selskapets egen oppstilling av 31.03.2004. Dette beløpet ble også nedlagt som påstand i stevning til Nord-Troms tingrett, men i prosesskrift av 05.04.2004 varslet selskapet gjennom sin prosessfullmektig endring av påstanden. Dette ble gjort i rettsmøte den 20.04.2004, og av samme oppstilling fremgår at påløpte utlegg til eier av 132/76 etter 09.11.2000 var 223.015 kroner.

Det er beregnet forsinkelsesrente etter påkravsregelen i forsinkelsesrentelovens § 2 av 391.892 kroner med 12% p.a. fra 09.12.2000 til 31.12.2003, med 9,25% p.a. fra 01.01.2004 til 30.06.2004 og med 8,75% p.a. fra 01.07.2004 til domstidspunktet. Det er tilsvarende beregnet rente av 223.015 kroner med 9,75% p.a. fra 20.05.2004 til 30.06.2004 og tilsvarende som ovenfor etter endring av renten. Til sammen utgjør forsinkelsesrenten pr. domstidspunktet 166.906 kroner. Samlet erstatning blir etter dette 781.813 kroner.

Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring AS har atter subsidiært gjort gjeldende at ankemotpartene må frifinnes for den del av kravet som overstiger selskapets - her If Skadeforsikrings - prosentvise andel av det totale kvantum av brannforsikringer på stevningstidspunktet. Anførselen er knyttet til at det ikke er riktig at selskapet får dekket erstatning for den del av tapet som etter reglene i NP skal bæres av de øvrige selskapene etter deres respektive andel av brannforsikringssummene. If Skadeforsikrings andel var pr. 01.07.2003 på 28,9383%.

De problemstillinger som reises her bygger for en stor del på de samme betraktninger som er gjort ovenfor under drøftelsen av søksmålsbetingelsene. Lagmannsretten har kommet til at forsikringsselskapene ikke med endelig virkning har foretatt noe oppgjør mot NP, eller for øvrig mottatt slik refusjon som gjør at de har fått dekning av tapet ut over den modellen for akonto eller balansering av saldo mellom selskapet og fondet som ligger i NP's regler om kvartalsvise oppgjør sett i forhold til oppgjør av skadeårganger når selskapet har ferdigbehandlet skaden. Dette er fulgt opp av NP, som består av medlemsselskapene, sin håndbok og styrets uttalte oppfatning, ved at det er det enkelte selskap som innehar regressretten og ikke NP. Satt på spissen kan man si at selskapet ikke har noe endelig skadekrav å melde til fondet før regressretten er benyttet der det ligger an til det, og at sluttavregning mot fondet forutsetter at selskapene har benyttet de muligheter som finnes for å begrense fondets, og derved NP og medlemsselskapenes utlegg. Hvis det ikke skulle være tilfelle, vil hele systemet med å beholde regressretten hos selskapet være meningsløs, idet tapet - etter regresssaken er avsluttet, og det er gjort fradrag for det beløp som overstiger vedkommende selskaps andel av brannforsikringssummen, likevel blir veltet over på de andre selskapene som er medlem i NP, og som da eventuelt selv må ta opp tråden mot skadevolder for å få dekket inn sine tap. I sin ytterste konsekvens ville dette kunne innebære en tilfeldig fordel for skadevolder som da enten ikke blir forfulgt i ny regressomgang fra de øvrige medlemmene, eller som opplevde at det fortsatte regresskrav var foreldet under saknes gang, uten at de øvrige medlemmer en gang visste om at der var et regresssøksmål på gang, og at de måtte verne sine egne interesser.

Lagmannsretten finner etter dette at det ikke er grunnlag for noe korreksjon av tapet i henhold til reglene om fordelig av skadeposter innad i NP.

Anken har etter dette delvis ført frem, og saksomkostninger skal avgjøres etter reglene i tvistemålsloven § 180 annet ledd, jf. § 174. Lagmannsretten er etter en konkret og grundig vurdering av balansen i saken sett i forhold til de poster anken har ført frem på, og hvor den har vært forgjeves, kommet til at det ikke er grunnlag for å anvende unntaksreglene om fordeling av omkostningsansvar. Hovedregelen om at hver av partene bærer sine omkostninger legges derfor til grunn. Lagmannsrettens resultat skal legges til grunn også for tingrettens avgjørelse av omkostningsansvaret, og ut fra samme begrunnelse gjøres ingen endring i denne.

Dommen er enstemmig.

Slutning:

- 1. Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring AS dømmes til in solidum å betale erstatning til If Skadeforsikring med 781.813 - syvhundreogåttientusenåttehundreogtrenten - kroner, innen 2 - to - uker etter forkynning av dommen. Fra forfallsdato løper rente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum til betaling skjer.*
- 2. Tromsø kommune og KLP Skadeforsikring AS frifinnes i forhold til erstatningskrav fra Gjensidige NOR Forsikring og Sparebank1 Skadeforsikring AS.*
- 3. Hver av partene bærer sine egne saksomkostninger for tingretten og lagmannsretten.*